

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. VII. De Usurarum Restitutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

S. VII.

De Usurarum Restitutione.

S U M M A R I U M.

239. &c. Ad quid teneatur Usurarius Mutuatario ob solutas sibi Usuras?
 241. &c. An. Et quando ad restitutionem teneatur Usurarius solum mentalis?
 248. &c. Utrum ad restitutionem Usurarum compelli possint etiam Judei?
 251. &c. Et Heredes Usurariorum?
 255. &c. Qua actione isti compelli possunt?
 258. &c. An deficiente uno ex pluribus heredibus, unus teneatur in solidum?
 263. &c. Quinam, Et quo pacto cooperantes teneantur ad restitutionem?
 269. &c. Cui restitui Usure debeant?

272. &c. Quenam restitui debeant ab Usurario?
 275. &c. An restitutio fieri debeat etiam ex rebus in tertium aliquem alienatis?
 9. &c. An bona Usurarii sint tacite Hypothecata pro solvendis Usuris?
 2. &c. Cause excusantes à restitutione Usurarum?
 286. &c. An Usurarius habeat beneficium cessionis honorum, ut alii debitores?
 290. &c. An pro Usuris restituendis conventus possit appellare?

nonista; & dictum est supra Tit. 9 n. 308.

Sed distinguendum est inter quinque casus. Primus est, quando mutuator intendit aliquid accipere tanquam pretium mutui, seu tanquam debitum ex pacto mutui, & mutuatarius etiam dat tanquam debitum ratione mutui: quod fieri potest, quia ex signis, vel nutibus novit mutuantem intendere, & velle lucrum ex mutuo, vel saltem, quia aliunde sine externo pacto notam habet indolem mutuantis, quod nolit gratis, & sine lucro mutuare. Hoc casu ex parte mutuantis intervenit peccatum Usuræ, & is tenetur ad restitutionem. Pirhing hic n. 135. v. secundus casus. Ratio est, quia datum, & acceptum est lucrum ultra sortem ratione mutui; & mutuatarius non intendit illud lucrum donare gratis, sed solum tanquam debitum ex vi mutui, ergo cum non fuerit debitum, injustè illud recepit mutuator; conf. restituere debet. Et de hoc casu videtur loqui c. consuluit 10. h. tit.

2. Quando mutuatarius, quod dat dat merè gratis, liberaliter, & quasi non debitum, & mutuator tanquam gratis, merè liberaliter, & titulo mutui indebitum accipit. Hoc casu nulla committitur Usura, etiam mentalis; conf. mutuans ita datum accipiendo non peccat, neque ad restitutionem tenetur, Sylv. V. Usura 6. q. 3. Azon. p. 3. l. 5. de usur. c. 17. q. 1. Wadding. de Contract. D. 6. dub. 14. §. 2. n. 2. Reiffenstuel hic n. 91. Ratio est, quia hoc casu nec datur, nec accipitur aliquid ultra sortem ex vi mutui, quod ad Usuram requiritur.

3. Quando mutuatarius dat lucrum ultra sortem, tanquam pretium ex mutuo debitum, sed mutuans bona fide illud accipit, tanquam datum gratis, & merè liberaliter, eò quod nullum pactum de

Yy

lu-

239. Quæritur 1. ad quid teneatur Usurarius Mutuatario, qui Usuras eidem solvit? 2. tenetur ad restitutionem ejus, quod iniquè accepit. Si, quod accepit usurariè, sit pecunia, & hac pecunià Usurarius comparavit sibi fundum, vel alia bona, bonorum quidem istorum acquirit dominium, ut dictum est n. 234. tenebitur tamen satisfacere aliter Mutuatario. Quodsi verò non habeat alia media huic satisfaciendi propter Usuras, cogetur talia bona vel in solutum dare, vel vendere, & de pretio Usuras malè acceptas compensare c. cum tu 5. h. tit. Engl hic n. 29.

Si verò talia bona jam in tertium alienata sunt, contra hunc tertium possessorem probabilius debitori nulla actio competit: non personalis; quia cum eo nihil contractum fuit: nec etiam realis Hypothecaria; quia non habemus Legem, quæ Hypothecam in tali casu concedat: nisi fortassis debitor, cum quo Usura exercita est, pupillus, aut minorennis fuerit, qui aliàs in re, ex pecunia sua comparata, tacitam Hypothecam habet l. idemque 7. ff. qui potior. in pignor. vel Ecclesia, quæ Jure minoris utitur c. requisivit 1. de in integr. restit. vel nisi alienatio in tertium facta in fraudem debitoris sit, quod creditor Usurarius sciverit se aliunde debitori, per Usuras læso, non posse satisfacere; tunc enim res alienata revocabitur secundum ea, quæ traduntur tot. tit. ff. que in fraud. credit. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 6. Engl hic n. 30. fin.

241. Quæritur 2. an ad restitutionem obligetur Usurarius etiam solum mentalis? Ratio dubitandi sumitur à paritate cum Simonia, quæ si mentalis duntaxat sit, solâ penitentia sine obligatione restituendi expiatur c. fin. de Simon. S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 6. & alij tam TT. quam Ca. R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

lucro præcesserit. Hoc casu mutuans, postquam novit id lucrum sibi datum esse tanquam debitum ex mutuo, tenetur statim illud restituere, simul cum fructibus extantibus, ex lucro illo perceptis: quia datio fuit mixtè involuntaria, ideòque insufficienti ad transferendum dominium in accipientem, vel acquirendum jus ad rem, cum defuerit ex parte dantis animus, sive voluntas donandi. Sylv. *V. usura* 6. q. 4. Tamburin. *l. 8. Decal. tr. 3. c. 8. §. 2. n. 14.* Pirhing *bic n. 138.* Dixi cum fructibus extantibus; nam fructus, quos]perleverante bona fide contulit (idem dicendum de ipso lucro, quod tali occasione accepit, si illud, bona fide durante, contulit) non tenetur restituere, nisi ex eo aliquid penes accipientem remanserit. Sylv. *l. cit.* Molin. *tr. 2. de Jus. D. 306. n. 2. §. tertius, Less. l. 2. de Jus. c. 20. n. 46.* Pirhing *l. cit.* Ratio est, quia tunc obligatio restituendi non oritur ex injusta acceptione, sed tantum ex re accepta.

245 4. Quando mutuans, accipiens aliquid ultra sortem, dubitat, quo animo mutuatarius id dederit, num ex gratitudine, aut liberaliter, ac proinde plenè voluntariè, an verò mixtè involuntariè tanquam ex mutuo debitum. Hoc casu distinguendum est, an cum dubio isto acceperit ita datum mutuator, an verò dubium postea primum supervenerit. Si primum, peccatum usura mentalis committit mutuans, & tenetur ad restitutionem, sicut is, qui dubia fide caput possidere rem alienam. Sylv. Tambur. Pirhing *l. cit.* Si secundum, tenetur mutuator inquirere, ut tollatur dubium adeòque petere à mutuatario, quâ intentione id dederit: si verò is mortuus, aut longè absens sit, & dubium perseveret, ex circumstantiis judicandum erit, quali intentione mutuatarius dederit, ut si dives sit, vel pauper, liberalis, vel parcus, sive avarus; nam priore casu præsumi potest, liberaliter, & gratis fuisse datum; posteriore tanquam debitum ex mutuo, ideòque restituendum erit. Molin. *D. 305. n. 6.* Pirhing *l. cit.* Quòd si verò etiam ex circumstantiis desummi nil possit, Molin. *l. cit.* putat restituendum esse ei, à quo acceptum fuit. Sed probabilius retinere potest, sicut quisvis alius bonæ fidei possessor, cum in dubio melior sit conditio possidentis: præsumetur ergo id, quod datum est, datum esse gratuitò, & non tanquam ex mutuo debitum. Lug. *D. 25. sect. 4. n. 32.* Pirh. *l. cit.*

246 5. Quando mutuatarius aliquid supra sortem dat gratis, & liberaliter, credens mutuantem hoc nolle exigere vi mutui; sed mutuator id ignorans accipit animo, & intentione Usuraria, tanquam datum ex obligatione ratione mutui, nullo tamen præ-

cedente pacto. Hoc casu mutuans, quamdiu conscientiam erroneam non deponit, ratione istius tenetur restituere acceptum, à parte rei tamen talis mentalis Usurarius non tenetur ad ullam restitutionem, sed postquam scit gratis, & liberaliter sibi datum, id retinere potest, quamvis peccaverit intentione Usuraria accipiendo. Sylv. *V. Usura* 6. q. 7. Molin. *D. 306. n. 9. §. 10. Less. c. 20. n. 42.* Lugo *n. 33.* Pirhing *n. 139.* Ratio est, tum quia mutuatarius habuit animum absolute donandi, ut ponitur in casu, adeòque transtulit dominium in accipientem; tum quia accipiens non retinet injustè alienum; accepit enim domino non invito, quippe qui spontè, & gratis dedit. igitur licet peccarit contra iustitiam affectu, non tamen peccavit effectu; conf. ad restitutionem non obligatur. Neque obstat, quòd per donationem non transferatur dominium in accipientem, nisi post acceptionem donationis, quæ hoc casu videtur deficere, quia non vult accipiens illud titulo donationis accipere, sed solum tanquam debitum. Sed dicendum, non deficere hunc animum; nam accipiens virtualiter ita est constitutus, ut velit acceptare, & sibi acquirere, quod datum ei est, omni meliori modo, quo poterat. Deinde est Mutuans prius ne virtualiter quidem, & implicitè acceptasset ut donum, si tamen postea intelligat, sibi datum esse à mutuatario gratis, & liberaliter, semper poterit illud acceptare, quamdiu donatio prior non est revocata: idque satis est ad transferendum dominium rei sibi datæ. Molin. *l. cit.* Less. *n. 43. §. 44.* Lugo *n. 33.* Pirhing *n. 140.*

Ad rationem dubitandi n. 241. alla-247 tam. tunc solum Mentalis Simoniacus absolvetur ab obligatione restituendi, quando temporale pro spirituali offertur merè gratuitò, ut ferè fit; nam si offeratur cogente necessitate, quia aliàs Beneficium Ecclesiasticum v. g. non est obtenturus, etiam ipse ad restitutionem ejus, quod accepit, tenetur Suar. *de Simon. c. 59. n. 52.* Gonzal. *in c. fin. de Simon. n. 14.* Vallens. *bic §. 4. n. 3.* Wiestner *ibid. n. 98.* Unde ex hoc argumento potius confirmatur nostra Sententia.

Quæritur 3. utrum ad restitutionem Usurarii lucri obligari possint etiam Judæi? Ratio dubitandi est, quia *c. quanto 18. b. tit.* tantum jubentur compelli ad restituendas graves, & immoderatas Usuras. ergo per argumentum à sensu contrario ad moderatas restituendas non sunt compellendi. Conf. quia Judæi non sunt subditi Ecclesiæ.

Sed tenenda est affirmativa. Ita. Gaill. *l. 2. obs. 5. fin.* Vivian. *in c. 12. pr. & in c. 18. b. tit.* Canis. *de usur. c. 7. n. 3.* Vallens.

lenf, hic §. 4. n. 1. Pirh. n. 107. König n. 17. Reiffentuel n. 172. Begnudell, V. Usura n. 6. §. 17. & apertè deciditur c. post miserabilem 12. b. tit. & Ordin. Polit. de Anno 1577. tit. 20. §. 6. qua ipsa Ordinatione, ut omni fraudi obviam iretur, cautum quoque est §. 3. ut Judæi pecuniam, Christianis mutuam, non Hebraicâ, sed Germanicâ linguâ coram Magistratu loci conscribant, & adjiciant, quid, & quando crediderint, qualèque pigus acceperint. Ratio est, quia quidquid sortem excedit, vimutui injustè exigitur, ac detinetur, quod autem injustè detinetur, obnoxium restitutioni est, ergo &c. Conf. quia non convenit eos melioris conditionis esse, quàm Christianos, sicut neque stultos, quàm peritos, seu prudentiores l. Servius 4. ff. quod vi, aut clam.

Ex quo patet ad Rationem dubitandi; nam immoderatum est, quòd injustè exigitur. Ad Conf. Usuræ lucratoriaræ non tantùm Jure Ecclesiastico, sed Divino, & Naturali prohibita sunt, atqui ad Jus Naturale, & Divinum obligantur etiam infideles, ergo tenebuntur illas restituere; & ad hoc compelli possunt, si domicilium inter Christianos habent: imò Principibus Christianis, in quorum territorijs degunt, præcipi potest, ne tolerant injustitias, & injurias, quas Judæi inferunt Christianis. Gloss. in c. post miserabilem cit. V. Principes, Vivian. ibid. in Ration. Barbof. à n. 5. Wiestner hic n. 100.

Quæritur 4. an ad Usuras restituendas teneantur, & compelli possint etiam Hæredes Usurarium? Certum est teneri, & compelli posse ad restitutionem illarum saltem juxta vires hæreditatis, prout disertè traditur c. tua nos 9. b. tit. Ratio est, quia hæ res non fuerunt defuncti; ac proinde nec hæredes esse possunt, ne alieno scelere ditefcant.

Dubium est, an ultra vires hæreditatis, ac proinde deficientibus alijs bonis, ab Usurario relictis, teneantur restitutionem facere ex proprijs bonis, & patrimonio? Affirmativam defendit Covar. l. 3. var. c. 3. n. 7. & desumit hoc ex c. tua nos cit. c. fin. de sepultur. & c. in literis 5. de Raptor. & hinc dicit, eos saltem teneri de Jure Canonico.

Sed verius in foro conscientiarum non tenentur; imò ne quidem in foro externo, si Inventarium confecerint. Ita Abb. in c. 9. b. tit. n. 11. Sylv. V. Usura 6. q. 10. ad. 4. Azor p. 3. l. 5. de usur. c. 18. q. 11. Vivian. in c. 9. cit. v. sed dices. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 9. §. 3. n. 2. Wading. simili tr. D. 6. dub. 14. §. 6. pr. Haun. tom. 3. de l. §. 1. tr. 9. n. 461. Zæf. hic n. 26. Pirhing n. 110. not. 4. Wiestner. n. 102. Reiffentuel. n. 174. Magnif. P. Schmier R. P. Schmalzgrueber Lu. V. T. 1.

p. 2. de Delict. c. 2. n. 130. Ratio est, quia non est faciendum divortium inter Jus Canonicum, & Civile, nisi hoc constet ex aliquo textu. talis autem textus nullus invenitur, ut mox videbimus.

Nam 1. c. tua nos cit. potius confirmat nostram sententiam; quia ibi dicitur, Usurarium hæredes filios ad restituendas Usuras ea distinctione obligari, sicut eorum parentes, Hi autem non obligantur ultra facultates, quas hæredibus reliquerunt, ergo nec hæredes eorum ultra istas obligantur. 2. c. fin. cit. ne verbo quidem fit mentio de Usuris, aut satisfactio pro ullo alio crimine facienda ultra vires hæreditatis. 3. c. ex litteris generatim solum dicitur, quod hæredes ejus, qui alijs injuriam cum damno intulit, sint compellendi ad satisfaciendum juxta facultates suas, h. e. defuncti, ut interpretatur. Gloss. ibid. V. facultates, & patet ex ratione adjecta, ut sic à peccato valeat liberari, ad quod solum exigitur, ut in restitutionem impendantur facultates relictæ.

Quæritur 5. qua actione conveniri hæredes Usurarii defuncti possint? Certum est, non posse conveniri actione merè poenali ad solvendam poenam, quam incurrit defunctus ob delictum; quia hoc morte defuncti exspiravit. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 7. Molin. tr. 2. de Just. D. 332. n. 2. Pirhing. hic n. 110. Superest igitur, ut conveniri solum possint ad compensandum damnum, à defuncto per Usurariam iniquitatem illatum. Possuntque isti sub iisdem poenis compelli ad restituendas Usuras, per quas compelli poterat defunctus, prout sumitur ex c. tua nos 9. b. tit. ibi, Ea sunt distinctione cogendi, Abb. ibid. n. 4. Molin. n. 2. cit. Pirhing. n. 110. not. 3.

Et hinc per Rescriptum, impetratum à Papa, vel alio Principe contra Usurarium ad restituendas Usuras, potest etiam conveniri hæres ipsius, etiam re adhuc integra, i. e. si nulla adhuc repetitio Usurarum ab Usurario facta sit, maxime si tempore dati Rescripti adhuc vixit Usurarius; quia hæres censetur eadem esse persona cum defuncto, ut colligitur ex c. significavit 36. de Rescript. Abb. in c. 9. cit. n. 5. Pirh. l. cit. & regulare est dogma, quòd sicut actiones activæ defuncti transeunt ad hæredes, ita & passivæ, h. e. sicut hæredes possunt agere ad persecutionem, sive compensationem damni, illati in bonis defuncti ab alijs; ita vicissim etiam ipsi conveniri possunt propter delictum defuncti ad compensandum damnum ab eo illatum in bonis alterius. Wading de Contract. D. 6. dub. 14. §. 6. pr.

Porro obligatio ista restituendi hæredes premit, etsi res Usuraria ad eos in natura non pervenerit, nec per illam hæredes reddi.

reditas illorum aucta sit, ut post Canif. *de usur. c. 7. n. 4.* bene advertit Engl. *hic §. 3. n. 3.* Reiffenstuel *n. 175.* quia de Jure Canonico Hæredes ad exonerationem conscientie tenentur pro viribus hæreditatis satisfacere cunctis illis, quibus per defunctum damnum illatum est, etiamsi ex tali damno hæreditas aucta non sit *arg. c. fin. de sepult. & c. in literis §. de Rapt.* Et quia res ista concernit salutem animæ, & ipsa ratio naturalis dicitur, ut injustè læsus satisfactionem capiat ex bonis hæreditatis, etiam forum Civile huic dispositioni Juris Canonici accommodare se debet, Reiffenstuel *l. cit.*

²⁵⁸ Queritur 6, utrum deficiente uno ex pluribus hæredibus, inter quos divisa hæreditas est, vel deficientibus cæteris, unus in solidum teneatur? Affirmant Gloss. *in c. tua nos §. V. cogendi b. tit. Navar. Man. c. 17. n. 278.* Salas *tr. de usur. c. 43.* & alii præsertim Veteres, Fundantur in *c. cit.* verbis: *Filii ad restituendas usuras eâ sunt districtione cogendi, quâ parentes sui, si viverent, cogerentur.* Et additur: *Idipsum etiam contra hæredes extraneos credimus exercendum,* atqui parentes usurarii ad restitutionem Usurarum tenentur in solidum, ergo &c. *Conf.* quia sic anima defuncti, plena restitutione facta, certius ac citius à peccatis liberatur, & cavetur, ne bona iniquè parta hæredibus profint.

²⁵⁹ Sed melius tenetur negativa, quam etiam defendunt Abb. *in c. 9. cit. n. 6.* Sylv. *V. usura b. q. 10. Dist. 2.* Cajet. *tom. 2. Opusc. tr. 8. c. 5.* Azor *p. 3. l. 5. de usur. c. 18. q. 11.* Molin. *tr. 2. de J. & J. D. 332. n. 4.* Less. *l. 2. de Just. c. 20. n. 175.* Tambur. *l. 9. de contract. tr. 1. c. 9. § 3. n. 3.* Haun. *tom. 3. de l. & l. tr. 9. n. 464.* Pirh. *hic n. 111.* Wiestner. *ibid. n. 103.* Magnif. P. Schmier *p. 2. de Delict. c. 2. n. 131.* Ratio est, quia ex communi Regula inter hæredes pro rata dividuntur tam bona à defuncto relicta, quam obligationes, & debita, nisi aliud exprimat in Jure. atqui nullo Jure expressum est, quòd singuli hæredes in solidum teneantur, ergo &c.

²⁶⁰ *Proceditque hoc multò magis in Legatariis; quia ad hos personalia defuncti debita non transmittuntur l. hæreditas 62. ff. de R. J. Molin. n. 4. cit. Less. n. 176.* Tambur. *n. 6.* Pirhing. *n. 113.* Wiestner *n. 104.* Quod intelligendum est, si hæreditas, solutis ex ea Legatis, & deductâ etiam Legitimâ, seu Quartâ Falcidia hæredibus debita, adhuc sufficiens maneat ad solvendas Usuras, & reliqua debita defuncti. Secus est, si non sufficiat: tunc enim tenentur etiam Legatarii contribuere, servata proportione; quia ante omnia

Legata debent deduci debita, & istis solutis, etiam Quarta Falcidia, & quod reliquum est, dandum est Legatariis Less. *n. 177.*

Præterea à doctrina *n. 259.* tradita²⁶¹ duæ aliæ fieri Exceptiones debent. 1. Si res aliqua Usuraria in specie apud aliquem cohæredum extet: nam hæc à quovis possessore illius, etiam Legatario, & mortis causâ donatario restitui debet domino; quia est aliena, vel saltem danti debita, & ita semper clamat pro domino, Molin. *n. 4. cit. fin. Less. n. 174.* Tambur. *n. 5.* Pirh. *n. 112.* Wiestn. *n. 105.* 2. Si ante divisionem hæreditatis hæredum culpâ factum est, quò minus Usuræ restituerentur; tunc enim, si omnes fuerunt in culpa, omnes, si unus illorum, ille obligabitur ad restitutionem illarum in solidum ex delicto proprio. Tambur. *n. 4.* Pirhing *l. cit. Except. 2.* Wiestn. *n. 105.*

Ad textum in contrarium allega²⁶² tum ex dispositione illius *cap. defuncti hæredes*, ut ipse defunctus, ad restitutionem Usurarum tenentur in solidum simul sumpti, non singuli; nam singuli defunctum repræsentant tantum in parte, quæ ipsos contingit: & hinc obligationes defuncti in singulos transeunt tantum secundum partem. *Ad Conf.* satis cavetur, ne iniquè parta hæredibus profint, si solvant respondentem portioni suæ portionem Usurarum.

Queritur 7. quinam, & quo pacto²⁶³ cooperantes ad Usuras exigendas, vel solvendas teneantur ad restitutionem? 1. Distinguendo; nam aliqui eorum se tenent ex parte Usurarii mutuantis, alii verò ex parte Mutuatarii Usuras solventis. *Priores*, si sint causa efficax, cur Usuræ exigantur, & solvantur, vel potius cur mutuum non detur gratis, & sine Usuris, peccant graviter, & obligantur ad restitutionem, saltem secundo loco, & tunc, quando Usurarius non vult, vel non potest restituere. *Posteriores* ad restitutionem non obligantur, quamvis aliquando peccent ratione scandali, sicut aliquando peccat ipse Mutuatarius mutuum sub Usuris accipiens. Azor *p. 3. l. 5. de usur. c. 18. pr.* Molin. *tr. 2. de J. & J. D. 331. n. 1.* Less. *l. 2. de Just. c. 20. n. 178.* § 184. Palao *tr. 30. D. 4. p. 26. n. 1.* Pirhing *hic n. 114.*

Quare per se loquendo non peccant²⁶⁴ neque ad restitutionem tenentur 1. famuli, qui recipiunt pignora, eaque asservant. 2. Qui numerant pecuniam. 3. Qui referunt omnia in Libros rationum. 4. Proxenetæ, qui quærent eos, qui pecuniâ egent, & adducunt ad Usurarium; hi enim potius beneficium præstant, quam injuriam inferunt: nec est in eorum potestate, ut Usurarius det pecuniam sine Usura. 5. Qui

5. Qui pecuniam suam apud Usurarium deposuerunt; nam hi jure suo utuntur: conf. non peccant contra Justitiam, modò non suadeant Usurario, ut usuras exigat. Sæpe tamen hi peccant contra Charitatem, si prævideant Usurarium his pecuniis sœneraturum; quia præbent ei materiam ad exercendas Usuras: quod intellige, nisi ob necessitatem, vel utilitatem suam deponant.

6. Qui Usuras nomine Mutuatarii solvunt, vel ejusdem nomine mutuum sub Usuris accipiunt, si hoc faciant ipso sciente, & volente: secus, si is gravior fuerit invitus. Ratio horum omnium est, quia posteriores isti se tenent ex parte mutuatarii; priores ex parte mutuantis quidem, sed ad exercitium Usuarium non influunt efficaciter. Videantur Azor c. 18. tit. q. 2. Less. n. 184. Palao n. 5. Pirhing, n. 114. § 116. coroll. 3.

265. *Contrà ad restitutionem in defectum Usurarii in solidum obligantur* 1. Principes, & domini temporales, qui Lege, vel Statuto decernunt, vel per præceptum, aut per sententiam compellunt subditos debitores ad Usuras promissas solvendas, vel etiam, cum Usuræ solutæ repetuntur, prohibent, aut impediunt, ne restituantur. Sylv. *V. usura* q. 2. 2. Azor p. 3. l. 5. de usur. 6. 18. q. 4. Molin. D. 331. n. 5. Less. c. 20. n. 179. Palao p. 26. n. 6. Pirh. n. 115. Secus est, si prædicti solum permittant exerceri Usuras ad majora incommoda vitanda, nullum eis auxilium præbentes, nec in peccato participantés; tunc enim non censentur esse causa efficax Usurarum. Sylv. *V. usura* 7. q. 11. cum cit. Videantur dicta n. 11. § seqq.

266. 2. Qui consulit, & persuadet alicui, ut sub Usuris mutuet, aliàs gratis mutuaturo, vel in proposito mutuandi sub Usuris confirmat; quia consilio suo est causa damni, mutuatario illati. Secus est, si consilium det, mutuo jam sub Usuris accepto, ita, ut nihil fecerit ad Usuras acquirendas; iste enim ad restitutionem etiam in defectum mutuantis non tenetur. Sylv. *V. usura* 7. q. 2. Sor. l. 6. de just. q. 1. art. 4. fin. Navar. Man. c. 17. n. 267. Azor c. 18. q. 1. Molin. n. 2. § 3. Less. n. 178. Pal. n. 3. Pirh. n. 116. coroll. 2.

267. 3. Notarius faciens scienter Instrumentum, in quo sub specie liciti contractus, sive sub nomine alterius debiti palliantur Usuræ, ita, ut ex eo postea reipsa mutuatarius cogatur solvere Usuras: quod procedit, si invito, & non consentiente Mutuatario Instrumentum conficit: secus, si ipso volente, & petente; quia tunc non fit ipsi injuria. Sylv. l. cit. q. 7. Azor. q. 6. Molin. n. 6. Less. n. 180. Palao n. 7. Pirhing. coroll. 4. Hinc rarò contingit, ut Notarius teneatur ad restitutionem; quia

non facit Instrumentum, nisi volente Mutuatario: peccat tamen semper mortiferè talia Instrumenta conficiendo; quia facit contra juramentum suum, quod Notarii, dum munus illud suscipiunt, facere solent. Less. l. cit. Similiter non tenetur Notarius ad restitutionem, quando Instrumentum expressè continet Contractum Usurarium, & hic in Instrumento exprimitur, qualis est, nam ex vi talis Instrumenti non possunt exigi Usuræ. Excipitur, nisi alicubi consuetudo, vel statutum iniquum esset, quo cogantur Mutuatarii ad solvendas Usuras. Pirhing l. cit. cum reliquis supra. Porò quod de Notario dictum hic est, etiam intelligi debet de testibus, qui interveniunt in tali Instrumento; quia hoc sine testibus non valet. Sylv. q. 9. Molin. n. 7. Palao n. 8. Pirh. l. cit.

4. Judices, Procuratores, & Advoca-268 cati, quorum patrocinio, & ope in Judicio, & extra scienter exiguntur Usuræ, vel non restituuntur, cum repetuntur. Sylv. q. 10. Less. n. 179. Palao n. 6. Pirhing n. 117. coroll. 5. Idem est de Mediatoribus, si causa sint, cur mutuans non gratis, sed sub Usuris mutuet. Sylv. q. 3. Azor q. 8. Pirhing l. cit.

5. Famuli Usurarii, qui domini sui nomine cum Mutuatario Contractum ineunt deducendo in pactum, ut Usuras solvar, vel eum cogunt, & urgent ad eas solvendas. Sylv. q. 14. Molin. n. 8. Less. n. 181. Palao n. 9. Pirhing coroll. 6.

6. Tutores, Curatores, Administratores, & negotiorum gestores, qui nomine pupillorum, vel eorum, quorum negotia gerunt, mutuant sub Usuris. Sylv. q. 4. Azor q. 10. Molin. n. 8. Pirhing coroll. 7.

Quæritur 8. cui restitui Usuræ debeant? 2. debent restitui illis, à quibus fuerunt extortæ. Si verò isti non supersint, aut inveniri nequeant, restitui debent eorum hæredibus, sive ex Testamento, sive ab intestato sint successores. Quòd si nec isti extent, debent erogari pauperibus, vel Ecclesiis, aut aliis piis locis. Sylv. *V. usura* 6. q. 12. Vivian. in c. 5. b. tit. pr. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 9. §. 4. n. 1. § 2. Gonzal. in c. cum tu 5. b. tit. n. 5. Begnudell. *V. usura* n. 14. Englbic n. 27. Körig n. 17. Pirhing n. 102. not. 2. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 134. & sumitur ex can. nemo 4. caus. 14. q. 5. § c. cum tu cit. Nunquam autem debent Usuræ dari pauperibus, quamdiu fieri potest restitutio ei, à quo sunt extortæ; quia Justitia exigit, ut suum cuique reddatur. Gloss. in c. cum tu cit. *V. non superstitibus fin.* Pirhing. hic n. 102. not. 2.

Quòd si ille, cui debent restitui Usuræ, sit longè absens, interest, an sciatur, ubi

ubi habitet, vel hoc ignoretur. *si ignoretur*, vel sciatur quidem, sed ad eum mitti, quod pro restitutione Usurarum solvendum esset, non potest, restitutio rursus pauperibus fieri debet *arg. c. cum sit 16. de Judeis*, nisi spes sit de ejus adventu; tunc enim obsignabitur, & deponetur. Tholos. l. 3. de usur. c. 12. n. 3. Pirhing. l. c. Si sciatur, ubi habitet, & Usuræ possint ad eum mitti, debent mitti. Gloss. V. cit. Begnudell. n. 14. Pirhing. l. cit. & quidem suis sumptibus, si Usurarius discessit à loco, ubi Usuras extorsit; alioquin verò expensis absentis, si illi, à quibus extortæ Usuræ sunt, recesserunt à loco illo. Abb. in c. cit. n. 9. cum Begnudell. Pirhing. &c. Si autem sumptus itinens Usuræ summam excedanti, debet dari pauperibus, ut volunt Gloss. Pirh. l. cit. c. 13. n. 6. quod satis probabile est in casu, quo ipse Usurarius solvere expensas debet; quia id sibi imputare Usurarius debet, quòd sumptus majores sint, quàm valeat res restituenda, cum damnum sentiat ex sua culpa.

271 Si facta restitutione pauperibus, vel Ecclesiis in casibus supra positis, postea compareat is, à quo extortæ Usuræ sunt, vel hæres illius, distinguendum est. Nam si Usurarius, qui restituit Usuras, prius diligenter inquisivit de persona ejus, qui solvit Usuras, vel ejus hæredis, ut inveniret, non tenetur amplius ad aliam restitutionem; quia bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur, ut dicitur Reg. 23. in 6. Si verò non adhibuit diligentiam debitam, tenebitur nihilominus debitoribus, à quibus Usuras accepit, vel eorum hæredibus restituere; quia non debebat aliena pauperibus erogare c. sicut 6. §. eos in super de homicid. Tholos. l. cit. n. 15. Pirhing. n. 103. not. 4. Begnudell. l. cit. n. 15.

272 Quæritur 9. quamnam restitui debeant ab Usurario? R. 1. restitui debent omnia, quæ ex pacto, vel conventionione ratione mutui supra sortem accepit. Secus est, si datum sit non intuitu mutui, & sine pacto, aut conventionione, ut sunt ea, quæ à mutuuario data sunt gratis, & merè liberaliter, aut in recognitionem beneficii per mutationem accepti. Item illa, quæ à mutuantem accepta sunt ratione ejus, quod interest, sive ratione damni emergentis, lucri cessantis, vel ratione pœnæ Legalis, aut Conventionalis; quia hæc ad Usuras prohibitas non pertinent, ut dictum est supra, Tholos. l. 3. de usur. c. 9. n. 1. Pirhing. hic n. 128.

273 2. Si res fructifera mutuanti data pro Usuris sit, debent etiam restitui fructus percepti, & quos mutuarius percepisset, si rem illam retinisset; quia percepti sunt à malæ fidei possessore, Deducere tamen

potest expensas necessarias, factas in his fructibus colligendis, & conservandis; nam has deducere etiam prædo potest. Pirh. l. cit. V. secundo. Imò probabiliter etiam restituere Usurarius debet fructus illos, quos ipse percepit, quamvis dominus rei illos non fuisset percepturus vel ob casum fortuitum, vel ob negligentiam suam, quia v. g. domum datam non locasset pro pensione, vel agrum non coluisset, quam tamen locavit, vel coluit Usurarius; quia satis est, quòd fiat fructus rei restitutioni obnoxii, & percepti ab Usurario. Azor p. 3. l. 5. de usur. c. 15. Pirhing. l. cit. quamvis aliqui apud Tholos. l. cit. n. 5. putent, saltem in foro conscientiarum tales fructus non esse necessariò restituendos. Quidquid de his fructibus sit, in id communiter DD. conveniunt, quòd Usurarius non teneatur restituere fructus, quos neque ipse percepit ob negligentiam suam, nec dominus rei ob suam negligentiam percepisset; quia non apparet, ex quo capite teneatur: non ratione rei acceptæ; quia de his fructibus nihil percepit: non ratione injustæ accipionis; quia cum neque dominus rei illos fructus percepturus fuisset, hic per hoc Usurarii factum nullum est passus damnum.

3. Usurarius restituere etiam debet 274 omne damnum, quòd mutuarius passus est propter solutionem Usurarum, puta, si, ut posset Usuras solvere, coactus est vendere domum, vel agrum vilibus, vel accipere mutuum sub alio Usuris. Azor l. cit. Tholos. n. 6. Pirhing. §. tertio. Imò & lucrum cessans ipsi mutuuario ex eo, quòd solvit Usuras, cui causam Usurarius dedit. Zeeb. hic n. 28. Pirhing. l. cit.

Quæritur 10. an restitui Usuræ de 275 beant etiam ex rebus, ab Usurario in tertium alicquem alienatis? R. distinguendo: Vel enim sunt res ipsius Mutuarii, Usurario pro mutuo nomine Usurarum datæ, vel sunt res propriæ ipsius Usurarii. *Primi generis* res, qualescunque illæ sint, si in specie extant, restitui debent, ad quemcunque, & quocunque titulo pervenerint, quamvis per talem alienationem ipse Usurarius non sit factus impotentior ad solvendum suis creditoribus. Azor p. 3. l. 5. de usur. c. 14. dist. 1. Less. l. 2. de just. c. 20. n. 165. Pirhing. hic n. 130. Ratio est, quia cum ipse Usurarius non habeat dominium talis rei, non potest illud quocunque titulo transferre in alium adeoque qui illam accepit, tenetur ad ejus restitutionem.

Quoad *secundi generis* bona interest, 276 an Usurarius adhuc solvendo sit ex aliis suis bonis, vel non. Si primum, non debent res tales à tertio illo, in quem ab Usurario alienatæ sunt, restitui, etiam si Usurarius post Contractum fiat impotens ad re-

stituendum Usuras. Azor c. 14. cit. dicit. s. Molin. tr. 2. de l. § I. D. 329. n. 8. Less. c. 20. cit. n. 167. Pirh. n. 131. Ratio est, quia hæ res non sunt alienæ; neque etiam aliis obligatæ pro Usuris, prout dicitur n. 279. ergo Usurarius validè earum dominium in tertium transfert: præterea alienatio ista non est facta in fraudem creditorum, utpote quibus, ut ponitur, adhuc satisfieri poterat ex aliis Usurarii bonis. igitur etiam iniusta non est.

Si secundum, videndum est, an accipiens sciverit Usurarium per talem alienationem fieri impotentem ad restituendas Usuras, an verò probabiliter ignoraverit. Si prius, tunc Jure Civili cogetur accipiens restituere, etiamsi res non extet amplius, neque ex ea factus sit locupletior; quia mala fide consumpsit. Azor l. cit. Molin. n. 10. Less. n. 169. Pirh. n. 132. modò tamen à Creditoribus bona illa, aut illorum valor petantur intrà annum à die scientiæ alienationis in ipforum fraudem effectæ: secus, si intra annum non petantur, aut petantur elapso jam anno; nam tunc neque in conscientiæ foro ad ullam restitutionem tenetur. Molin. l. cit. Dixi, Jure civili seu in foro externo; nam in foro conscientiæ attendendum, an accipiens induxerit Usurarium ad donandum, vel alienandum, an verò ille spontè donaverit: si induxit, etiam in foro conscientiæ restitutionis obligatio accipientem stringit; si verò Usurarius donavit spontè, in hoc foro accipiens non tenebitur restituere, etiamsi sciat per hoc Usurarium fieri impotentem ad solvendum. Less. n. 168. Pirhing l. cit. & ratio est, quia in priori casu est causa, cur alter cum præjudicio Creditoris velit donare, non verò in posteriori.

Si posterius contingat, & accipiens probabiliter ignoravit, Usurarium per talem alienationem fieri impotentem ad restituendas Usuras, tunc quocumque titulo bona illa acceperit, non tenebitur talem rem restituere accipiens; quia Contractus est validus, & ipse Usurarius nulla Lege inhabilis factus ad transferendum dominium. Molin. n. 9. Pirhing n. 132. Proceditque hoc etiam in foro externo; neque enim hoc casu Creditoribus datur Actio ad rescindendum Contractum, ut expressè habetur l. quod autem 6. §. hoc editum 8. ff. que in fraud. credit. Excipitur, nisi Usurarius sciens per talem alienationem, se fieri impotentem ad restituendas Usuras, bona illa alienaverit titulo lucrativo; tunc enim accipiens teneretur in foro utroque tam externo, quàm conscientiæ ea restituere, quæ accepit, si extant, vel si bona fide consumpsit, quatenus illis factus est locupletior, modò hoc à Creditoribus petatur intra annum à die scientiæ alienationis in frau-

dem ipforum factæ. Molin. n. 9. cit. Pirhing n. 132.

Quæritur II. an bona Usurarii sint tacitè Hypothecata, vel realiter obligata mutuuario pro solvendis Usuris? Videtur hoc inferri ex c. cum tu 5. b. tit. ubi jubentur bona Usurarii vendi, & ex iis solvi Usuræ, ut Usurarius, à pœna, & peccato, quod eas accipiendo incurrit, liberetur.

Sed dicendum, non esse tacitè Hypothecata: proceditque hoc, etiamsi sint empta ex pecunia Usuraria, & sive titulo oneroso, sive lucrativo pervenerint ad tertium. Ita Sylv. V. Usura 6. q. 5. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 6. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 13. V. tertia opinio, Molin. tr. 2. de J. § J. D. 329. n. 6. Less. l. 2. de Just. c. 20. n. 167. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 7. §. 2. n. 6. Pirhing hic n. 105. Ratio est, quia talis Hypotheca non oritur ex natura rei, neque ullo Jure Civili, vel Canonico est constituta.

Conf. 1. ex c. tua nos 9. b. tit. ubi non dicitur, quòd omnes, ad quos bona Usurarii pervenerunt, cogendi sint ad restituendas Usuras, sed filii, & alii hæredes, etiam extranei, ergo illi, ad quos illa pervenerunt titulo singulari v. g. venditionis, non possunt compelli ad dimittenda illa, ut ex iis restituantur Usuræ; quia non sunt hæredes, possent autem compelli, si bona illa essent tacitè Hypothecata pro Usuris; quia cum onere suo transirent, ergo &c. Conf. 2. quia non expediebat talem Hypothecam in bonis illis constituere, utpote qua illaquearentur conscientiæ hominum, & absterrentur à Contractu cum Usurariis celebrando. quippe qui scirent, quæcumque ab ipsis acciperentur, sive titulo oneroso, sive lucrativo, realiter obligata esse pro solvendis Usuris, ad quoscunque devenirent, adeoque esse restitutioni obnoxia. Conf. 3. quia si bona Usurarii tacitè Hypothecata essent pro Usuris, tunc illa etiam quando ex titulo oneroso v. g. per venditionem translata sunt in alium, possent ab eo vendicari, cui usuræ sunt restituendæ. non autem possunt, nisi casu, quo illa accipiens scivit Usurarium tali alienatione fieri impotentem ad restituendas usuras, ut dictum est n. 277. ergo &c. Si titulo lucrativo alienata sint, possunt quidem illa in casu exceptionis n. 278. positæ vendi à Judice, non tamen stricto Jure, sed ex quadam æquitate: quod iterum probat, nullam in illis constitutam esse tacitam Hypothecam; nam vi istius possent vendi stricto Jure, cum Hypotheca det jus reale in re Hypothecata.

Ad textum in contrarium allegatum dico, c. cit. non loqui de bonis acquisitis ex pecunia Usuraria, postquam ab usurario in alium tertium alienata sunt; quia post-

postquam alienata sunt, non amplius usurarius potest ex iis usuras solvere: sed sermo est tantum de illis bonis quæ adhuc manent, & extant apud ipsum usurarium. Et quidem hæc restitutioni obnoxia sunt, non quod tacite Hypothecata sint pro restitutione Usuræ, sed quia quamdiu sunt apud Usurarium, obligatione personali ipsius Usurarii sunt obstricta pro restitutione usuræ. & hinc obligatio ista in aliam personam nisi hæres sit, nequaquam transit.

283 Quæritur 12. quænam causæ excusent Usurarium à restituendis Usuris? 1. excusatur ob inopiam suam, si videlicet ipse (vel ejus hæres, si Usurarius jam defunctus sit) manifestè non sit solvendo, nec habeat, unde restituere possit; tunc enim nullâ poenâ cogi potest ad restituendum e. cum bis 5. §. illi autem b. tit. quia inanis est actio, quam inopia debitoris excludit c. olim 16. de restit. spoliat. l. nam is 6. ff. de dol. & is, qui nihil habet, nihil dare potest can. Daibertum 24. caus. 1. q. 7. Vivian. in c. 5. pr. h. tit. Engl. hic n. 28. Pirhing n. 103. not. 5. Reiffenstuel n. 179. Begnudell. §. usura n. 15. Si tamen ad pinguiorem fortunam pervenerint, tenentur restituere, & satisfacere arg. c. Odoardus 3. de solut. Gloss. in c. cum tu cit. v. facultatibus, Pirhing l. cit.

2. Excusatur si liberaliter ei à mutuario fuit remissa hæc obligatio; nam talis remissio, si spontè, & sine fraude sit facta, valida est. Gloss. in Reg. peccatum 4. v. restituatur in 6. Covar. ibid. p. 2. pr. n. 5. Canil. de usur. c. 7. n. 5. Zos. hic n. 40. Pirhing ibid. n. 118. Ratio est, quia etiam in aliis debitis sive Civilibus, sive Criminalibus liberè potest creditor remittere debitori jus suum quoad privatam suam interesse, cum quilibet sit rerum suarum moderator, & arbiter l. in re 21. C. mandat. nisi in casibus, in quibus jus remissioni resistit eamque prohibet, ut in casu c. statutum 11. §. si quid autem de rescript. in 6. & c. exigit 2. de censib. eod.

3. Si is, qui Usuras etiam ipse extorsit ab aliis, repetat Usuras à se solutas, & hoc per modum Exceptionis opponat is, à quo repetuntur Usuræ; nam prius restitutionem earum petens non auditur, quàm ipse restituerit Usuras, quas ab aliis noscitur accepisse, & extorsisse e. quia frustra 14. h. t. ubi ratio datur, quia frustra Legis auxilium invocat, qui committit in Legem: & nemo potest improbare mores, quibus ipse infectus est l. in arenam 11. C. de inoffic. testam. Sylv. v. Usura 6. q. 6. Pirhing hic n. 121. Imò si pater Actoris, vel alius, cujus ipse est hæres, extorsit Usuras, repetens à se solutas prius non auditur, quàm satisfecerit, prout decernitur c. Michael 17. b. tit. Abb. ibid. n. 2. Pirhing hic n. 125. §. 126.

Et hoc procedit, etiamsi nihil ad ipsum hæredem pervenerit; quia non convenitur ex delicto, sed ex quasi Contractu l. un. c. ex delict. defunct. ad compensationem damni illati: idque utroque Jure, etiam Civili, Gloss. in c. Michael cit. v. pater. Abb. ibid. n. 5. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 7. Pirh. l. cit. §. quinto.

Excipi tamen aliqui casus debent, in quibus repetens Usuras audiri debet, etiamsi ipse prius Usuras à se extortas non restituerit. Et 1. quidem, si fuit auditus, & admissus ad agendum, nulla opposita Exceptione; tunc enim non amplius potest excipi. Debétque Exceptio ista, quia Dilatoria est, opponi ante litis contestationem, & probari intra octo dies arg. c. pia 1. de Except. in 6. Host. in c. quia frustra cit. fin. Abb. ibid. n. 9. Tholof. l. 2. c. 12. n. 5. Pirhing n. 124. not. 3. 2. Si postquam exceptum est contra Usurarium repetentem Usuras, & denuntiatum publicè à Judice, ut, qui tali solverit Usuras, veniat, & restitutionem illarum petat, nemo compareat, qui petat; tunc enim procedet repetitio Usurarum ab actore interposita, non obstante Exceptione. Sylv. v. Usura 6. q. 7. Tholof. l. cit. n. 3. Pirhing not. 4. 3. Si Actor Usuras repetens non sit solvendo; tunc enim sufficit præstare cautionem, & audiri debet, ut postea alii restituat arg. cum olim 16. de restit. spoliat. Sylv. Pirh. l. cit. Similiter sufficit cautio pignoratitia, aut fidejussoria, si is, cui debetur, consentiat; quia tunc satisfactum intelligitur l. si rem 9. §. omnia 3. ff. de Pignor. act. Gloss. in c. quia frustra cit. v. restituerit, Host. ibid. Pirhing. l. cit. 4. Si Actor Usuras nomine alieno repetat; nam si Clericus nomine Ecclesiæ & procurator nomine principalis, eas repetat, audiri debet, etiamsi Usuras, quas ipse extorsit, nondum restituerit, Abb. n. 9. Pirhing l. cit. §. quarto.

Quæritur 12. an Usurarius habeat beneficium Cessionis bonorum, sicut alii debitorum, ita, ut non possit conveniri post cessionem in solidum, sed tantum, si ad pinguiorem fortunam pervenerit, quantum facere potest, salvis alimentis necessariis juxta l. is qui 4. ff. de cession. bonor. Tres sunt sententiæ. Prima cum Gloss. in c. cum tu 5. v. in facultatibus negat, ex ratione, quia hoc beneficium cessionis datur tantum iis, qui casu fortuito ad inopiam reducti sunt, non verò illis, qui ex delicto condemnati ad restituendum; & nemo debet beneficium consequi, ex quo poenam meretur l. ne ex dolo 12. ff. de dol. mal. §. l. non fraudantur 134. §. nemo 1. ff. de R. J.

2. Alii cum Abb. in c. cum tu cit. 289 n. 10. §. 11. Joan. Andr. ibid. n. 9. Begnudell. v. Usura n. 16. distinguunt: nam in

in foro penitentiali putant Usurarium etiam post cessionem bonorum teneri ad restitutionem omnimodam; quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, & nemo ex alieno vivere debet: non verò teneri in foro contentioso, & Judiciali externo, nisi quatenus facere potest, sicut alius, qui cessit bonis.

3. Denique alii existimant, quòd nec in foro conscientiae ab Usurario repeti possint Usurae integræ, nisi deducto eo, ne egeat, si bonis omnibus cedat; quia beneficium Cessionis bonorum concessum est Lege Civili, non in præsumptione, sed in veritate fundata: ideòque dispositio illius servanda est etiam in foro conscientiae; & in summa necessitate omnia sunt communia.

Ex his sententiis prima, ut Pirhing hic n. 104. §. alii dicunt advertit, spectato Juris rigore, est verior, tertia tamen mitior, & æquior. Potestque satis commodè responderi ad Fundamentum primæ; nam dici potest, obligationem restituendi Usuras non tam oriri ex delicto, sed potius ex quasi contractu. Esse autem nimis inhumanum videtur propter debitum privare, aliquem etiam alimentis necessariis. Ad axioma in eodem Argumento dico, satis gra-

vari Usurarium pro debito, si propterea cedat bonis.

Quæritur 13. an conventus pro Usu-
ris restituendis, appellare possit ad effugiendam restitutionem? R. si sit Usurarius manifestus, non posse appellare, prout decernitur c. quàm perniciosum 11. h. tit. Idque non est specialiter statutum in odium Usuræ, sed quia nec alius quilibet criminofus auditur appellans à condemnatione criminis c. cum sit 5. §. fin. de appellat. Intelligi autem hoc debet, quando Appellatio est manifestè frivola. Pirhing n. 127. hic.

Secus dicendum, si Appellatio sit interposita ex justa causa, ut quia conventus dicit, se non accepisse Usuras ab eo, qui petit eas restitui, & tamen condemnatur; vel si admittantur ejus testes ad reprobandos testes, dicentes ipsum accepisse Usuras; vel si alio modo gravetur: nam gravato, quamvis criminolo, non est deneganda Appellatio, sicut nec alia defensio, quæ est Juris naturalis c. ut debitus 59. de Appellat. c. inter dilectos 11. de Excess. prælat. Gloss. in c. 11. cit. V. fetueri, Abb. ibid. n. 2. Pirhing n. 127. fin.

§. VIII.

De Judice criminis Usurarum, ejus Probatione, & Pœnis.

S U M M A R I U M.

292. &c. Quis sit Judex criminis Usurarum?

296. &c. Quis Usurarius manifestus?

299. &c. Modi, quibus probatur aliquis esse Usurarius manifestus?

304. &c. Pœna Usurarioium.

310. &c. Requisita, ut pœna hæc contrahatur.

313. &c. An valeat Testamentum conditum ab Usurario, saltem quoad relicta, ad causas pias?

316. &c. An Testamentum, ab Usurario conditum, convalescat, si deinde Usuras restituat, vel cautionem præstet de restituendo?

320. &c. Quid si post restitutas Usuras, & cautionem de restituendo præstitam, condito Testamento, iterum Usuras exercent?

322. An valeat Testamentum, conditum ab Usurario, qui desit quidem exercere Usuras, sed eas ante mortem non restituit, nec cautionem præstitit de restituendo?

323. An Testamentum Judæorum, qui sunt notorii Usurarii sit nullum.

324. An etiam alii Contractus, vel actus vitientur per additum pactum Usurarium?

Quæritur 1. quis sit Judex Criminis Usurarum? Satis convenit inter DD. si Jus sit liquidum, & de facto duntaxat quæstio sit, Usurarum causam esse mixti fori, ac proinde cognitionem sæculari quoque Judici competere.

Controversia est, quando est quæstio de Jure, v. g. an Contractus, quem celebratum esse constat, Usurarius sit, vel non. Gloss. in c. cum sit 8. V. malefactores de for. compet. Clar. §. Usura n. 8. Azor. p. 3. l. 5. de usur. c. 18. pr. & alii apud Fa-
R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

rin. prax. crim. tit. 1. q. 8. n. 134. volunt cognitionem competere soli Judici Ecclesiastico. Moventur 1. textu c. quoniam 2. & præter ea 7. h. tit. ubi in Laicos Usurarios dicitur districtione Ecclesiastica procedendum, & Excommunicationis ferenda sententia. 2. Clem. 2. de Judic. ubi causa Usurarum Ecclesiasticis accensetur. 3. ratione: quia in ejusmodi quæstione agitur de peccato, cognoscere autem, an actus peccaminosus sit, ad folium Ecclesiæ Judicium pertinet c. novis 13. §. non enim de
Lz Judic.